

International Trade & Investment NewsLetter

Україна, Київ вул. Велика Васильківська 9/2, оф.67,

тел. (044) 287 48 38, (044) 287 76 76, (044) 284 37 77

www.jurimex.ua, www.jurblog.com.ua

НБУ видав роз'яснення щодо фінансового моніторингу готівкових переказів без відкриття рахунків

13.08.2018 НБУ видав лист № 25-0008/43785, яким встановлюються роз'яснення банкам та небанківським фінансовим установам щодо вимог здійснювати посилений фінансовий моніторинг операцій переказу коштів у національній валюті без відкриття рахунків. Даний лист було прийнято НБУ на виконання положень п. 2 ч. 2 ст. 14 Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення" у зв'язку із масовим поширенням практики використання суб'єктами господарювання схем по штучному обходу законодавства України про фінансовий моніторинг. Останнє, в свою чергу, несе ризики легалізації кримінальних доходів, а також фінансування тероризму.

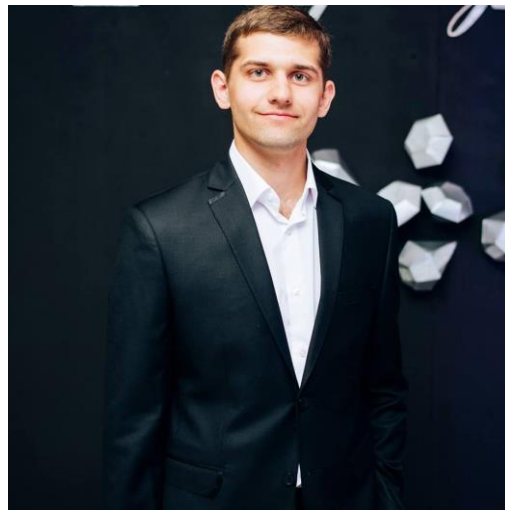

Схема штучного обходу фінансового моніторингу полягає в тому, що між банками та рядом суб'єктів господарювання укладаються договори на організацію приймання платежів на користь цих суб'єктів господарювання (далі - Отримувачі-посередники) за комп'ютерні ігри, лотереї, онлайн-ігри / онлайн-сервіси / доступ до інформаційних послуг / до веб-вузлів.

Приймання готівкових платежів здійснювалось шляхом залучення банками послуг небанківських фінансових установ. Ці небанківські фінансові установи здійснювали збір готівкових коштів від платників за допомогою платіжних пристроїв та здавали готівкові кошти до кас банків для подальшого перерахування Отримувачам-посередникам. При цьому, суми зібраних та перерахованих на рахунки Отримувачів-посередників коштів становили десятки мільйонів гривень. Цільове призначення платежів становлять послуги, природа яких не дозволяє достеменно перевірити, чи вони взагалі надавались, а якщо і надавались, то в якому обсязі.

В подальшому Отримувачі-посередники фактично здійснювали розшарування зібраних платежів шляхом створення ланцюгів з пов'язаних між собою фінансових операцій, під час проведення яких змінювалися напрями та/або характер використання цих грошових коштів. Проведений НБУ аналіз дозволяє стверджувати, що кошти виводились обмеженому колу осіб, тобто, була розроблена штучна схема по переведенню готівкових коштів конкретним фізичним або юридичних осіб.

З огляду на це НБУ у своєму листі № 25-0008/43785 від 13.08.2018 роз'яснив, що першочерговими заходами, які банки та небанківські фінансові установи мають вжити є належне здійснення ідентифікації та верифікації Отримувачів-посередників як клієнтів на етапі встановлення ділових відносин з ними, ретельне вивчення клієнта, змісту послуг, що ним надаються, ґрунтовний аналіз змісту його діяльності та фінансового стану тощо. Також необхідно з'ясувати, чи не є отримувачі пов'язаними між собою особами, зокрема, через наявність спільних контрагентів, на рахунки яких в подальшому перераховуються зібрані платежі.

Банки та небанківські фінансові установи повинні здійснювати ретельний аналіз фінансових операцій клієнтів з метою виявлення фінансових операцій, що не відповідають фінансовому стану клієнта (оцінці фінансового стану) та/або змісту діяльності клієнта, змісту/суті/виду послуг, господарських операцій, фінансовим та матеріально-технічним можливостям особи, на користь (в інтересах) якої здійснюється приймання платежів, економічна доцільність (сенс) за якими відсутня, або можуть іншим чином наражати небанківську фінансову установу на здійснення (залучення до здійснення) ризикової діяльності та/або діянь, передбачених Кримінальним кодексом України. При цьому особливу увагу слід приділяти зміні економічної суті ініційованих/проведених фінансових операцій, зокрема, якщо в результаті певних дій змінюються напрями та/або характер використання грошових

потоків, з метою виявлення потенційних/реальних ризиків використання своїх послуг для легалізації кримінальних доходів / фінансування тероризму.

Резюмуючи лист НБУ № 25-0008/43785 від 13.08.2018 банки та небанківські фінансові установи зобов'язані вчиняти наступні дії по здійсненню фінансового моніторингу:

- визначити мету, характер майбутніх відносин відповідно до укладеного договору;
- з'ясувати інформацію стосовно змісту/суті фінансових операцій (платежів), які будуть проводитися через зазначену фінансову установу відповідно до укладених договорів;
- з'ясувати підстави ведення відповідної господарської діяльності;
- установити особу, на користь (в інтересах) якої буде здійснюватися приймання платежів, а також особу, яка є безпосередньо продавцем товарів, надавачем послуг, за які буде здійснюватися приймання платежів.

НБУ видав роз'яснення щодо посиленого контролю переведення безготівкових коштів у готівку

19.07.2018 НБУ видав новий лист-роз'яснення №25-0008/39273 «Про попередження здійснення окремих фінансових операцій», в якому розкриваються схеми переведення безготівкових коштів у готівку, характер яких може свідчити про легалізацію кримінальних доходів / фінансування тероризму та/або здійснення ризикової діяльності, яка загрожує інтересам вкладників чи інших кредиторів банку.

НБУ рекомендував банкам, які надають послуги підкріплення каси суб'єкта господарювання готівкою, забезпечити ретельний, поглиблений та всебічний аналіз фінансових операцій клієнтів на предмет виявлення подібних фінансових операцій. При цьому, такі заходи рекомендовано вживати банкам, у яких відкриті рахунки суб'єктів господарювання, які перераховують кошти на підставі договорів на доставку валютних цінностей до каси, так і банкам, які безпосередньо здійснюють підкріплення готівкою кас таких суб'єктів.

Під час встановлення банком ділових відносин з суб'єктом господарювання, який не має рахунків в цьому банку, шляхом укладення договорів на доставку валютних цінностей до каси суб'єктів господарювання (підкріплення готівкою каси), банку слід ретельно проаналізувати діяльність цього суб'єкта господарювання, використовуючи ризик-орієнтований підхід. Метою цього аналізу є з'ясування, чи відповідає обсяг готівки, що використовується для підкріплення каси, його фінансовому стану, суті діяльності, виду послуг, що ним надаються, тощо. Тобто, банк має чітко розуміти, чи є джерело отримання готівки цим суб'єктом господарювання прозорим та не викликає

сумнів щодо його законності. При цьому, ці заходи, на думку Національного банку України, варто вживати й упродовж всього періоду існування ділових відносин з таким суб'єктом господарювання.

У разі встановлення банком невідповідності обсягів готівки, яка спрямовується на підкріплення каси, фінансовому стану клієнта, суті його діяльності, виду послуг, що ним надаються, за вищенаведеними подібними фінансовими операціями рекомендуємо банкам установлювати такому клієнту неприйнятно високий ризик та відмовлятися від встановлення (підтримання) ділових відносин (у тому числі шляхом розірвання ділових відносин) відповідно до статті 10 Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення".

Підготував:

Руслан МЕЛЬНИЧЕНКО, старший юрист практики міжнародної торгівлі та інвестування